

Tilleggsrapport fra arbeidsgruppe for å se nærmere på UH-sektorens generelle karakterbeskrivelser.

(10. juli 2009)

Innledning

Universitets- og høgskolerådets Utdanningsutvalg (UU) opprettet 28. februar 2008 en arbeidsgruppe for å se nærmere på UH-sektorens generelle karakterbeskrivelser. Arbeidsgruppen leverte sin rapport 10. desember 2008. I mars 2009 fastsatte Kunnskapsdepartementet (KD) nasjonalt rammeverk for høyere utdanning. Utdanningsutvalget vedtok i møte 6. mai 2009 å be arbeidsgruppen vurdere sine konklusjoner på nytt i lys av det nye kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning.

Arbeidsgruppen har i denne perioden bestått av

Seniorrådgiver Asbjørn Bjørnset, Universitetet i Bergen
Student Sine Halvorsen, Studentenes Landsforbund
Student Even O. Sørland, Norsk Studentunion
Seniorrådgiver Eirik Lien, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Amanuensis Grete Lysfjord, Høgskolen i Bodø
Førsteamanuensis Per Manne, Norges Handelshøyskole (leder)
Studiesjef Kjetil Solvik, Norges musikkhøgskole
Professor Arve Sørum, Universitetet i Oslo

Seniorrådgiver Rachel Glasser, Universitets- og høgskolerådet, har vært sekretær for arbeidsgruppen. Gruppen har hatt ett møte.

Mandat

Vedtaket fra Utdanningsutvalgets møte 6. mai 2009 er som følger.

UU ber den opprinnelige arbeidsgruppen om å tre sammen før sommeren for å drøfte eventuelle endringer i forslaget til nye generelle karakterbeskrivelser, sett i lys av kvalifikasjonsrammeverket. UU ber utvalget konkludere i forhold til sitt mandat.

Det opprinnelige mandatet for arbeidsgruppen, vedtatt av Utdanningsutvalget 26. februar 2008, er som følger:

Arbeidsgruppens mandat er å se nærmere på de generelle karakterbeskrivelsene i lys av undersøkelser som er gjort av karaktersetting de siste tre årene. Gruppen bes spesielt om å vurdere beskrivelsenes anvendelse for mastergradsnivået. Dersom gruppen finner det hensiktsmessig bes den om å komme med forslag til nye beskrivelser.

Hovedkonklusjoner i arbeidsgruppens opprinnelige rapport 10. desember 2008

Hovedelementet i arbeidsgruppens opprinnelige forslag var å ha mer generelle karakterbeskrivelser som kan være dekkende for studieprestasjoner innenfor hele universitets- og høyskolesektoren i Norge. Karaktersystemet blir brukt innenfor profesjonsutdanninger, mer teoretisk baserte akademiske utdanninger og kunstfaglige utdanninger, og de generelle beskrivelsene må være tilpasset dette. Arbeidsgruppen foreslo videre at prestasjonene innenfor hvert emne vurderes i henhold til etablerte læringsmål for emnet. Forslaget var det samme for lavere og høyere grad, og det var her underforstått at emner på høyere grad må ha mer ambisiøse læringsmål enn emner på lavere grad. I den grad det er behov for det bør det utarbeides fag- og nivåspesifikke karakterbeskrivelser.

Arbeidsgruppens opprinnelige forslag til generelle karakterbeskrivelser:

Karakter	Betegnelse	Generell beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg
B	Meget god	Meget god prestasjon som ligger klart over det forventede nivå
C	God	God prestasjon som oppfyller forventningene
D	Nokså god	Akseptabel prestasjon som likevel ikke oppfyller forventningene fullt ut
E	Tilstrekkelig	Prestasjon som tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller minimumskravene

Prestasjonen vurderes her opp mot de læringsmål som er satt for emnet, samt de fag- og nivåspesifikke karakterbeskrivelser som måtte gjelde.

Drøfting av arbeidsgruppens forslag i lys av det nye rammeverket

Hovedelementene i arbeidsgruppens forslag

Et utkast til rammeverk ble sendt på høring i 2007, og selv om de konkrete læringsutbyttebeskrivelsene har gjennomgått en del forandringer i det endelige rammeverket fra mars 2009, så er hovedstrukturen i utkastet fra 2007 beholdt i det endelige rammeverket.

Arbeidsgruppen finner derfor ikke grunn til å gå bort fra hovedelementene i sitt opprinnelige forslag. Vi mener fremdeles at de generelle beskrivelsene bør være dekkende for hele universitets- og høgskolesektoren, og vi ser ikke hvordan man kan gjøre dem mer spesifikke uten at de mister sin relevans for deler av UH-miljøet. Vi står derfor fast ved vårt forslag om å gjøre de generelle karakterbeskrivelsene mer generelle, og i stedet forankre dem i beskrivelser av læringsmål og fag- og nivåspesifikke karakterbeskrivelser. Læringsmålene vil her beskrive hvilken kunnskap og hvilke ferdigheter en student skal ha etter å ha gjennomført emnet. Karakterbeskrivelsene forteller på hvilken måte og i hvilken grad studenten har denne kunnskapen/ferdighetene.

Arbeidsgruppen er bedt om å se spesielt på masternivået. Bakgrunnen for dette er at karaktersystemet har blitt praktisert på en mindre enhetlig måte på masternivået, og at man i varierende grad har sett forskyvning mot bedre karakterer her. Dette gjelder særlig masteroppgaver. Vi ser ikke at det er mulig å innføre egne generelle karakterbeskrivelser på masternivået som gjør det lettere å bruke karaktersystemet i tråd med intensjonene, og som samtidig oppfattes som dekkende og relevante for hele universitets- og høgskolesektoren. Vi mener at løsningen på dette problemet er å utarbeide fag- og nivåspesifikke karakterbeskrivelser.

De enkelte karakterbeskrivelsene i arbeidsgruppens forslag

Selv om arbeidsgruppen står fast ved hovedelementene i vårt forslag fra 10. desember i fjor, så har vi funnet grunn til å se nærmere på de enkelte formuleringene i vårt opprinnelige forslag til generelle karakterbeskrivelser. Det er nødvendig å ta hensyn til at noen termer får spesiell betydning i rammeverket. Det gjelder også å finne de riktige valørene i beskrivelsen av de ulike karakterene, og å finne formuleringer som fungerer godt språklig.

Da arbeidsgruppen arbeidet med sitt opprinnelige forslag, var det tvil om det var riktig å henvise til læringsmål i beskrivelsene. Læringsmål beskriver forventet læringsutbytte en student skal ha etter å ha gjennomført og bestått emnet. Læringsmålene er ugraderte, og en bestått eksamen indikerer at læringsmålene er nådd, mens karakterene beskriver på hvilken måte læringsmålet er nådd. Vår vurdering er derfor at karakterbeskrivelsene godt kan inneholde formuleringer som ”prestasjon som oppfyller læringsmålene på en akseptabel/god/fremragende måte”. Vi bemerker at rammeverket legger tydelige føringer på hvordan læringsmål kan utformes, slik at læringsmål i emner i senere sykluser nødvendigvis blir mer krevende enn læringsmål i tidligere sykluser.

I arbeidsgruppens opprinnelige forslag var karakterene B, C og D beskrevet ved henholdsvis ”ligger klart over det forventede nivå”, ”oppfyller forventningene” og ”ikke oppfyller forventningene fullt ut”. Vi ser noen problemer med disse formuleringene, for eksempel kan man problematisere hvem som har forventninger og hvordan de dannes. Det er også mulig at formuleringene kommer i konflikt med forståelsen av læringsmål som forventet læringsutbytte. Dette problemet gjelder særlig den tidligere foreslåtte formuleringen for karakteren D. I og med at læringsmålene er oppfylte også av den som

får karakteren D, er det problematisk å si at forventningene ikke er oppfylte. Arbeidsgruppen velger derfor å justere forslaget til beskrivelse av karakteren D, slik at beskrivelsen i stedet uttrykker at man klart har overskredet kravet til bestått karakter. For karakteren C foreslås at beskrivelsen relateres til læringsmålene, ved å si at læringsmålene er oppfylte på en god måte. I henhold til føringer fra Departementet om at karakteren C skal gis for en jevnt god prestasjon, må dette samtidig kunne oppfattes som et uttrykk for at det forventede nivå er nådd. Arbeidsgruppen velger derfor å beholde sitt forslag for karakteren B, med en mindre justering, slik at karakteren B gis for en prestasjon som ligger klart over det forventede.

Beskrivelsene i det opprinnelige forslaget av karakterene A, E og F oppfatter vi som uproblematisk, og vi har valgt å beholde dem uforandret. Arbeidsgruppens forslag er som følger:

A Fremragende prestasjon som klart utmerker seg
Denne formuleringen trenger ingen nærmere kommentar.

B Meget god prestasjon som ligger klart over det forventede
Beskrivelsen skal vise at dette er en klart bedre karakter enn en middels C.

C Prestasjon som oppfylder læringsmålene på en god måte
Dette er en nøytral beskrivelse av en jevnt god prestasjon.

D Akseptabel prestasjon som ligger over minimumskravene
Vi har foretrukket å fremheve det positive i at dette står for en prestasjon som klart overskrider kravene til en bestått karakter fremfor det negative i at det ikke kan beskrives som en "god" prestasjon.

E Prestasjon som tilfredsstillter minimumskravene, men heller ikke mer
Minimumskravene skal her forstås i henhold til læringsmålene, og beskriver det laveste nivå hvor man kan si at læringsmålene er oppfylte.

F Prestasjon som ikke tilfredsstillter minimumskravene
Den alternative formuleringen her er "Prestasjon som ikke oppfylder læringsmålene", men vi har i stedet valgt en formulering som ligger nærmere til beskrivelsen for nabokarakteren E.

Om forholdet til ECTS

I den norske debatten om karaktersystem har forholdet til karaktersystemet i European Credit Transfer System (ECTS) med den relative oversettelsesskalaen stått sentralt. Dette skyldes blant annet at de to karaktersystemene benytter de samme karakterene (A – F), men har forskjellige beskrivelser av samme karakter og forskjellige utgangspunkt. I den siste revisjonen av ECTS fra våren 2009, se http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_en.pdf, kan det se ut som om man vil gå bort fra å oversette

nasjonale karakterer til ECTS, og i stedet benytte andre måter for å overføre karakterinformasjon. Vi mener dette ikke påvirker de grunnleggende retningslinjene som Departementet har satt for det nasjonale karaktersystemet, men ser at det vil bli nødvendig å vurdere hvordan man skal forholde seg til de nye retningslinjene for ECTS.

Oppsummering

Arbeidsgruppen foreslår ikke å innføre egne generelle karakterbeskrivelser for masternivået eller for masteroppgaver/masterarbeider, men mener at slike karakterbeskrivelser må være fagspesifikke.

De generelle karakterbeskrivelsene bør være så allmenne at de oppfattes som dekkende og relevante for alle utdanninger på universitets- og høgsolenivå. De bør forankres i læringsmål som er satt for de enkelte emnene.

De generelle karakterbeskrivelsene suppleres av fag- og nivåspesifikke karakterbeskrivelser i den grad fagmiljøene finner dette tjenlig.

Arbeidsgruppens endelige forslag til generelle karakterbeskrivelser er som følger:

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg
B	Meget god	Meget god prestasjon som ligger klart over det forventede
C	God	Prestasjon som oppfyller læringsmålene på en god måte
D	Nokså god	Akseptabel prestasjon som ligger over minimumskravene
E	Tilstrekkelig	Prestasjon som tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende minimumskravene

Prestasjonen vurderes opp mot de læringsmål som er satt for emnet, samt de fag- og nivåspesifikke karakterbeskrivelser som måtte gjelde.